

культури і набування елементів культури засвоєної і нової. Для адаптації іммігрантів у чужомовному середовищі після навчання нагтям білінгвізму, який являє собою певні механізми і процеси вміня, навички, що дозволяють людині відтворити і поділитися з іншими людьми двома мовами. Це означає, що людина повинна вміти використовувати мову в різних ситуаціях. Відмова від рідної мови і перехід повністю на іншу мову є ділком мовної асиміляції, що призводить до втрати усвідомлення етнічної приналежності. Як запобіжний засіб у цьому випадку використовують методи, які проводяться з метою збереження мови і етнічної культури, а також періодичні видання рідною мовою, газети, радиодіалекти, діяльність школи та церкви. Важливо також зберігати рідної мови, а цьому сприятиме не поверхове, глибоке знання фразологічних пластів, уміле їх використання в усіх моментах життя. Діяльності активних носіїв мови.

1. Тумболт В. фон. Язык и философия культуры / фон. В. Тумболт М., 1985. — 415 с.
2. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо / Б. Антоненко-Давидович. К., 1997. — 335 с.
3. Селиванова Е. Когнітивна ономазіологія / Е. Селиванова. — К., 2000. — 248 с.
4. Верещатин В. Психологіческа и методическа характеристика двуязычия (билингвизм) / В. Верещатин. — М., 1969. — 160 с.

В. І. Слободяник, І. О. Бакищівина

ПИТАННЯ АДАПТАЦІЇ КУРСАНТІВ І СТУДЕНТІВ ПЕРШОГО КУРСУ НАВЧАННЯ ДО УМОВ НАВЧАЛЬНО-ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Дослідження адаптаційних здібностей людини актуальне у зв'язку з динамічним збільшенням факторів, що зобов'язують людину взаємодіяти з середовищем. Вступачи до вищої освітньої заклади людина зіштовхується з проблемами, що пов'язані з недостатньою психологічною готовністю до навчання, з руйнуванням сформованих установок, навичок, звичок, ціннісних орієнтацій. Наслідком дезадаптації є стан напруженості і фрустрації, зниження активності у навчанні, погіршення поведінки, невдачі на першій сесії, втрата віри у свої можливості [1].

Індивідуальна адаптація — це процес встановлення оптимальної адаптації індивіда та оточуючого середовища, що допомагає реалізувати потреби людини, досягти актуальних цілей при збереженні діяльності здорового'я, забезпечити відповідність її поведінки середовищу.

У зв'язку з тим, що середовище людини в умовах навчально-трудова діяльності змінюється, це вимагає адаптації людини до нових умов. Перший день спрямований на формування навичок рідної мови, а другий день — ознайомлення з техніками вербально-невербального спілкування. Третій день присвячений навчально-трудова діяльності курсантів та студентів першого курсу виявляється предметом дослідження.

Розроблений тренінг марафонного типу, розрахований на 3 дні по 8 годин на студентів та курсантів першого року навчання, у загальній кількості 16 годин. Перший день спрямований на формування навичок рідної мови, а другий день — ознайомлення з техніками вербально-невербального спілкування. Третій день присвячений навчально-трудова діяльності курсантів та студентів першого курсу виявляється предметом дослідження.

- Складається з таких блоків:
- 1) діагностичний — виявлення рівня агресивності, стилю поведінки в конфліктних ситуаціях;
  - 2) інформаційний — ознайомлення учасників тренінгу з основними видами спілкування;
  - 3) корекційний — використання вправи з метою розвитку комунікативних навичок та виходу з конфліктних ситуацій.

Тривалість кожного сеансу може змінюватися залежно від ступеня зацікавленості учасників та актуальності в них проблеми адаптації. Оскільки основна адаптація курсантів та студентів відбувається у перші півроку навчання — саме тому, марафонна форма на нашу думку є більш доцільною.

Для розвитку адаптаційних здібностей курсантів та студентів, нами була складена програма тренінгу соціально-психологічної адаптації, розроблені авторські вправи: «Розв'яземо проблему разом», яка актуалізує проблемні, конфліктні ситуації, допомагає знайти шляхи вирішення; «Образ тривоги» — спрямована на візуалізацію та усвідомлення тривоги. Окрім того розроблена анкета — опитувальник для вивчення ефективності тренінгу, яка проводиться на початку і в кінці тренінгових занять, і яка вміщує питання стосовно задоволеності власними стосунками у колективі та особливостями спілкування.

Запропонована програма тренінгу не забезпечує стовідсоткової адаптації, а лише сприяє цьому процесу, посилює динаміку шляхом «переведення» даного процесу на актуалізований усвідомлений рівень. Допомога адаптуватися особистості до нового оточення, встановлюю-

вати психоемоційний контакт з учасниками тренінгу, засобами спілкування. Тренінг дає змогу скоректувати хибні очікування і типові ілюзії щодо навчання, підвищити мотивацію до навчальної діяльності, знайти оптимальну модель поведінки у соціальному середовищі.

1. Основні проблеми адаптації першокурсника у вузі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.texteformat.com/texteformat-10589-1.html>

2. Асиркіна Г.П. Організаційно-педагогічна структура соціальної адаптації студентів першокурсників до умов навчання у вищих закладах освіти / Г.П. Асиркіна // Проблеми освіти. – № 44. – 2006. – С. 55–59.

Н.Р. Смолікевич

РОЛЬ КОНСУЛЬТАНТІВ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СПРИЯТЛИВИХ НАВЧАЛЬНИХ І ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ АДАПТАЦІЇ В УНІВЕРСИТЕТАХ США

Головними ознаками світового освітнього простору є розбудова глобального громадянського суспільства на засадах миру, дружби, діалогу, відкритості до своєрідності і унікальності інших культур. Від учасників світового освітнього процесу вимагається прийняття незалежного мислення особистості, розуміння думки іншого, відкритості, неупередженості, толерантного ставлення один до одного, підтримки кожної людини, її культури, а також забезпечення рівноправних умов для освіти всіх диверсивних студентів, незалежно від їхніх соціально-економічних, культурних, фізіологічних та психологічних відмінностей. Створенню сприятливого психолого-педагогічного та навчального середовища у вищих навчальних закладах приділяється особлива увага, особливо у США, оскільки ця країна займає перше місце за чисельністю іноземних студентів та якістю викладання дисциплін. В університетах США створюються оптимальні умови фасилітації навчання іноземних студентів з урахуванням особливостей їхнього світогляду та індивідуального інтелектуального розвитку.

Вивченню цієї проблеми присвячено багато цікавих публікацій, статей, досліджень таких учених: Л.С. Витогського, В.В. Данилова, П.Я. Гальперіна, Л.І. Божович, Т.С. Кошманової, О.М. Леонтьєвої, Д.Б. Ельконіна, Д. Брунера, Г. Гарднера, Клойд А. Крето, М. Матерона, Б. Маторда Ж. Піаже, та інших.

Однак останнім часом проблема оптимізації когнітивного розвитку особистості в умовах диверсивного освітнього простору роз-

глядається глибше з урахуванням психологічних та інтелектуальних особливостей розвитку та ступеня організаційно-педагогічної адаптації особистості до нового освітньо-культурного середовища, яку викладачі та консультанти студентів повинні враховувати під час організації демократичного процесу навчання й виховання.

Однією із актуальних тем є психолого-педагогічний аспект адаптації студентів-іноземців до навчального середовища університетів США та роль консультантів у цьому процесі. Метою праці є розглянути деякі з них.

Радники повинні виконувати функції посередництва, що відповідать їм обов'язкам, що охоплюють допомогу студентам у подоланні проблем, пов'язаних зі стресом чи тривогою, стосунками з ровесниками чи батьками, владою тощо. У процесі надання поради студентів з питання навчання, радник має вивчити його особисті проблеми чи певні академічні труднощі. Одні студенти надають перевагу активній взаємодії з навколишнім середовищем та контролю над ним, а другим подобається реагувати і відповідати на чинники зовнішнього середовища, вони вважають за краще для себе менше контролю і більше спонтанних дій [3, с. 15].

Ці індивідуальні відмінності дуже важливі для консультантів, щоб допомогти студентові розробити особистий план управління часом для швидкої та успішної адаптації до нових навчальних умов, звертаючи увагу на їхні особисті пріоритети. Для організації навчального процесу студенти з допомогою консультантів складають індивідуальні розклади своєї роботи, щоб ефективно управляти навчальним часом. Два типи розкладів мають вирішальне значення для студентів: довготривалого планування за семестр та щотижневого планування. Кожен студент повинен мати календар на кожен семестр або квартал, у якому вказано, коли мають бути основні роботи, тести та інші завдання. Цей план повинен також містити великий особистий список зобов'язань, оскільки студент може планувати час, необхідний для кожного з основних видів діяльності. Прокрасною ідеєю є періодичний перегляд і оновлення цього календаря разом із консультантом [3, с. 23–24].

Щотижневе планування вимагає освітня система США, яка дозволяє студентові виконувати конкретні завдання в стріслі терміни. Щотижневий графік охоплює щотижневий обов'язки і забезпечує досить широкую структуру, що дозволяє студентам планувати особисту і наукову діяльність. Він дозволяє робити щоденні зміни та зміни порядку пріоритетів, розвиваючи систему управління часом.

Роль консультанта в навчанні тайм-менеджменту складається з наступних частин: по-перше, допомога студентові в розробці ефектив-